

Sisekaitseakadeemia

Finantskolledž

Priit Vao

**STRUKTUURITOETUSTE JAGAMINE JA
KASUTAMINE LÄÄNEMAAL**

Lõputöö

Juhendaja:

Indrek Saar, PhD

Tallinn 2015

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Finantskolledž	Juuni 2015
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Struktuuritoetuste jagamine ja kasutamine Läänemaal.</p> <p>Töö pealkiri võõrkeeles: The distribution and use of structural assistance in Lääne County.</p> <p>Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ning koosneb 41 leheküljest. Võõrkeelne kokkuvõtte on koostatud inglise keeles. Allikadena kasutatakse teemakohaseid raamatuid, artikleid ja uurimistöid.</p> <p>Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada struktuuritoetuste jagamise ja kasutamise mõju Läänemaal. Lõputöö eesmärgi saavutamiseks on autor püstitanud järgmised uurimisülesanded:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anda ülevaade struktuuritoetuste olemusest. 2. Anda ülevaade struktuuritoetuste taotlemisest. 3. Analüüsida toetuste jagamist Läänemaal. 4. Analüüsida ettevõtete ettevõtluskorra parenemist seoses struktuuritoetuste saamisega. <p>Lõputöö koosneb kahest peatükist, mis omakorda on jaotatud kaheks alapeatükiks. Uurimismeetodina kasutatakse kvalitatiivset ja kvantitatiivset andmekogumismeetodit.</p> <p>Analüüsides küsitluses saadud tulemeid võib järeldada, et jagatud struktuuritoetustel on Läänemaal olnud suur mõju. Ettevõtted said palgata töötajaid juurde ja tõsta palkasid ning lisaks turunduse osakaalu suurendada ning investeerida põhivarasse. Avaliku sektori asutused, kes toetuseid taotlesid, said eurorahade abil edendada kohalike elanike elukvaliteeti. Tehakse ettepanekuid struktuuritoetuste taotlemiseks loodud sätete üheselt mõistetavaks muutmiseks ja toetuste summa suurendamiseks põllumajandussektoris.</p>	
Võtmesõnad: struktuuritoetused, regionaalpoliitika, konvergensiteooria	
Võõrkeelsed võtmesõnad: structural funds, regionalpolicy, theory of convergence	
Lõputöö seos riiklike arengukavade ja prioriteetidega: Rahandusministeeriumi valitsemisala arengukavaga aastateks 2015-2018	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu	
<p>Töö autor: Priit Vao</p> <p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p> <p>Allkiri:</p>	
Vastab lõputöö nõuetele	Allkiri:
Juhendaja:	
Kaitsmisele lubatud	Allkiri:
Kolledži direktor: Uno Silberg	

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1 STRUKTUURITOETUSTE ÜLEVAADE.....	7
1.1 Struktuuritoetuse mõiste ja olemus	7
1.2 Struktuuritoetuste taotlemine	14
2 STRUKTUURITOETUSED LÄÄNEMAAL.....	22
2.1 Toetuste jagamine Läänemaal.....	22
2.2 Ettevõtete ettevõtlusolukorra parenemine seoses struktuuritoetuse saamisega	27
KOKKUVÕTE	33
SUMMARY.....	36
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	37
TABELITE JA JOONISTE LOETELU	40
LISA. STRUKTUURITOETUSTE SAAJATE SEAS LÄBI VIIDUD KÜSITLUSE KÜSIMUSED	41

SISSEJUHATUS

Euroopa Liidu struktuurifondide toetuste jagamine on alati olnud aktuaalne ja kõneainet pakkuv teema. Teema on populaarne, sest struktuuritoetuste kasutamine loob hüvesid suurele osale elanikele. Struktuuritoetuste mõte on tagada tulutasemete ühtlustumine Euroopa Liidus. Euroopa Liidu vahendite haldamiseks on loodud ranged reeglid, et tagada kontroll selle üle, kuidas raha kasutatakse ja seda tehtaks läbipaistvalt ja vastutustundlikult.

Autor valis analüüsimiseks Läänemaa, sest on ise sealt pärit ja seega omab ta selgemat ülevaadet kohalikest ettevõtetest.

Käesolevas lõputöös jätkatakse kursusetöö „Struktuuritoetuste jagamine ja kasutamine Läänemaal“ edasiarendamist ja keskendutakse toetuste jagamise kasulikkusele Läänemaa ettevõtlusele.

Lõputöö on aktuaalne, sest Euroopa Liidu regionaalpoliitika eesmärk on vähendada majanduslikke erinevuseid liikmesriikide ja regioonide vahel. Tulenevalt sellest on olulised uurimistööd, mis analüüsivad, kas Euroopa Liit on struktuuritoetuste näol oma liikmesriikide tulutasemete ühtlustamise eesmärgi saavutanud.

Lõputöö on uudne, sest lisaks struktuuritoetuste kasutamise analüüsimisele Läänemaal võetakse vaatluse alla ka meetmed ja programmid, läbi mille struktuuritoetused Läänemaale jõuavad. 2013. aastal on Laura Keller uurinud eurorahastamise mõju alustavate ettevõtete finantsseisundile. Uurimistööd, mis analüüsivad vaid Läänemaale antavaid toetuseid, autori teada puuduvad.

Lõputöö teema käsitleb struktuuritoetuste jagamist ja kasutamist Läänemaal. Lõputöö eesmärgiks on analüüsida, kas struktuuritoetuseid on kasutatud läbimõeldult ja efektiivselt. Struktuuritoetuste jagamise lõpptulemus peaks olema see, et saavutatakse olukord, kus riikidevahelised tulutasemed on ühtlustunud ja riigid saaksid ilma eurorahade abita edasi tegutseda.

Lõputöö probleemiks on see, et struktuuritoetused on ajutise iseloomuga ning üks hetk peab Eesti toetuse saaja staatusest väljuma. Välis- ja riiktoetused on muutunud põhiliseks investeerimisallikaks Eesti eelarves, seega on oluline, et saadud toetuseid kasutataks nõnda, et riik suudaks iseseisvalt edasi tegutseda ja vähendada oma eurorahade sõltuvust. Euroopa struktuuritoetuste taotlemiseks on vajalik Eesti omafinantseering ning on tähtis, et nende rahade eest ellu viidud projektid oleksid mõistlikud ning tulevikku vaadates ära tasuvad.

Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada struktuuritoetuste jagamist ja kasutamist Läänemaal.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks on autor püstitanud järgmised uurimisülesanded:

1. Anda ülevaade struktuuritoetuste olemusest.
2. Anda ülevaade struktuuritoetuse taotlemisest.
3. Analüüsida toetuste jagamist Läänemaal.
4. Analüüsida ettevõtete ettevõtlusolukorra paranemist seoses struktuuritoetuse saamisega.

Lõputöö koostamisel kasutatakse kvalitatiivset ja kvantitatiivset analüüsimeetodit. Andmekogumise meetodina kasutab autor küsitlust. Tulemuste tõlgendamisel kasutatakse võrdlevat ja analüütilist meetodit.

Lõputöö koosneb kahest peatükist, mis omakorda kahest alapeatükist.

Esimeses peatükis antakse ülevaade struktuuritoetustest. Esimeses alapeatükis antakse ülevaade struktuuritoetuste olemusest, kirjeldatakse struktuuritoetuste mõistet ja struktuurifonde, mida on kokku viis. Läbi nende viie fondi jaotatakse struktuuritoetused erinevate valdkondade vahel. Teises alapeatükis annab autor ülevaate struktuuritoetuse taotlemisest, kirjeldatakse projekti taotluse koostamist ja erinevaid projekti finantseerimise võimalusi.

Teises peatükis analüüsitakse struktuuritoetuseid Läänemaal. Esimeses alapeatükis analüüsitakse toetuste jagamist Läänemaal, analüüsimiseks on andmed saadud PRIA poolt koostatud statistikast. Teises alapeatükis analüüsitakse äriühingute ettevõtlusolukorra paranemist seoses struktuuritoetuse saamisega küsitluse põhjal. Uuritakse,

kuidas muudeti majandustegevust, mõju majandustulemustele, mõjude püsima jäämist ning projekti elluviimist ilma toetusteta.

Allikatena kasutatakse töös erialakirjandust, meetmemääruseid, eesti- ja inglise keelseid artikleid, akadeemilisi allikaid ning struktuuritoetusi jagavate asutuste kodulehti.

1 STRUKTUURITOETUSTE ÜLEVAADE

1.1 Struktuuritoetuse mõiste ja olemus

Struktuuritoetused on riigilt taotletud rahaline abi, mis saadakse Euroopa Liidu poolsest rahastusest. Toetused jõuavad liikmesriikidesse läbi erinevate struktuurifondide. Euroorahad on vajalikud äriühingutele ja füüsilisest isikust ettevõtjatele, et nad saaksid oma ettevõtlust arendada ja parandada oma konkurentsivõimet. Struktuuritoetus jaguneb Euroopa Liidu toetuseks, mida saadakse Euroopa Liidu struktuurifondidest ja Riigieelarveliseks toetuseks, mis kantakse toetuse saajale riigikassast.

Struktuurifonde on kokku viis:

1. Euroopa Sotsiaalfond (ESF), mis loodi 1960. aastal ning on aastate jooksul Euroopa tööturupoliitikas arvestatavaks vahendiks kujunenud. Fondi eesmärk on keskenduda töötajate ümberõppele ja uute töökohtade loomisele. See toob kaasa endaga töölase konkurentsivõime suurenemise ning võib aidata ka tööturu süsteemide ja struktuuride täiustamisele, mis omakorda aitab kaasa tööturu paremale toimimisele.
2. Euroopa Regionaalarengu Fond (EFRE) asutati 1975. aastal. Fond toetab Maastrichti lepingu Artikkel 160 (Artikkel 160 sätestab, et Euroopa Regionaalarengu Fond on mõeldud selleks, et olla abiks põhiliste regionaalsete ebavõrdsuste korvamisel ühenduse piires, võttes osa arengus mahajäävate regioonide arengulisest ja struktuurilisest kohandamisest ning taandarenguga tööstuspiirkondade ümberkorraldamises¹) alusel kokku lepitud regioonides sihtalasid. Fondi üldeesmärk on toetada majandustegevuse- ja infrastruktuuride arendamist. Fond abistab mahajäänud regioonide eelkõige investeringutega tootmisse, infrastruktuuri ning väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arengusse.²
3. Ühtekuuluvusfond (ÜF) on loodud 1993. aastal Euroopa Liidu Maastrichti lepinguga, et viia ellu Euroopa Liidu regionaalpoliitikat ning aidata järele

¹ Euroopa Liidu leping alates 22.10.1997. lk 58

<www.riigiteataja.ee/aktiis/0000/0071/8882/719231.pdf>, välja otsitud 09.04.2015

²Pöder, I., „Eesti-saksa Euroopa Liidu struktuurifondide valiksõnastik“, magistriprojekt, Tartu Ülikooli filosoofiateaduskond (2005), lk 7-8. välja otsitud 10.04.2015

majanduslikult vähem arenenud piirkondi. Ühtekuuluvusfondi eripära seisneb selles, et toetuseid jagatakse liikmesriikidele. Teised struktuurivahendid jaotavad toetuseid regiooniti. Ühtekuuluvusfondi eesmärgiks on toetada keskkonda ja transporti.³

4. Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) eesmärgiks on maapiirkonnas tegutsevate ettevõtjate elujõulisuse ja jätkusuutlikkuse suurendamine läbi maapiirkonna ettevõtluse mitmekesistamise ning seeläbi uute ja paremate töökohtade loomisele kaasa aitamine.⁴
5. Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi (EMKF) vahendite abil saab soodustada kalandussektori arengut ning kohanemist sektori struktuursete muutustega. See omakorda aitab tõsta Eesti kalanduse konkurentsivõimet ja kalurite sissetulekut.⁵

Euroopa Liidu rahalist toetust võidakse anda mitmes vormis ja erinevatest allikatest. Toetusi antakse Euroopa Investeeringuspanga laenudest ja laenu tagatistest või liikmesriikide eelarvest, kui tegu on kaasrahastamisega. Lisaks veel erasektori vahenditest avaliku ja erasektori partnerluse korral. Euroopa Liidu eelarvest antud rahaliste vahendite korral eeldatakse, et see on olnud tulemuste saavutamiseks kõige tõhusam ja õigem vahend.⁶

Seoses sellega, et regionaaltoetuste summad on suured, on toetuste andmine suure järelevalve all. Järelevalvet peetakse nii taotlejate üle ning samas ka ametnike üle, kes taotluseid kontrollivad.

Kõikide Euroopa Liidu struktuurifondide projektide rakendamine on suunatud Eesti riigi konkurentsivõime tõstmisele sotsiaalselt ja regionaalselt tasakaalustatud

³Laumets, A., „Eestis perioodil 2007-2013 struktuuritoetuste rakendamisel kasutatavad terminid: Eesti-Inglise valiksõnastik“, magistriprojekt, Tartu Ülikooli filosoofiateaduskond (2011), lk 68 . välja otsitud 10.04.2015.

⁴Eesti Maaelu Arengukava 2007–2013 meetme 3.1 rakendusanalüüs „Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas“, lk 3. Rakendusanalüüs ettevõtjate elujõulisuse ja jätkusuutlikkuse suurendamisest 2007. aastal. Põllumajandusministeeriumi kodulehelt www.agri.ee, välja otsitud 10.04.2015.

⁵Põllumajandusministeerium, „Euroopa Merendus- ja Kalandusfond“, <www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/euroopa-merendus-ja-kalandusfond-emkf-2014-2020> (29.02.2015)

⁶Silberg, U., *Euroopa Liidu Rahandus* (Printon Trükikoda AS, 2014), lk 33 (24.02.2015)

jätkusuutliku majandusliku arengu tagamiseks ja riigile eraldatud toetuste sihipärasele kasutamisele.⁷

Lisaks struktuuritoetusele pakkus Euroopa Liit toetust põllumajanduse ja kalanduse valdkonnas ning Euroopa territoriaalseks koostööks, ent nimetatud toetust arvestatakse eraldi. Regionaalpoliitika kaasabil tahetakse suurendada Euroopa Liidu üldist majanduslikku konkurentsivõimet maailmaturul, pakkudes ettevõtetele struktuuritoetusi.⁸

Eurotoetused suunatakse kuute prioriteetsesse valdkonda:

1. Hariduse arendamisesse.
2. Majanduse arendamisesse.
3. Keskkonna arendamisesse.
4. Energeetika arendamisesse.
5. Transpordi arendamisesse.
6. Infotehnoloogia arendamisesse.⁹

Valdkonnad, kuhu peamiselt eurotoetuseid suunatakse, valitakse vastavalt sellele, kus võib olla toetustest kõige suurem kasu ning kus oli toetuste kasutus kõige otstarbekam.

Põhjus, miks struktuuritoetuseid üldse jagatakse peitub selles, et Euroopa Liit soovib ühtlustada liikmesriikide arengut, tagades sellega üleüldise majanduse arengu. Iga riik annab konkurentsivõime parandamiseks ka oma panuse omafinantseeringu näol.

Euroopa Liiduga ühinemisega on Eestis välja töötatud mitmeid meetmeid ettevõtluse arendamiseks ja teostamiseks.¹⁰

Aastateks 2007-2013 valmistati ette riiklik struktuurivahendite kasutamise strateegia, mis on struktuurivahendite rakendamise aluseks olev strateegiline raamdokument.

⁷Unt, R., „Finantseerimise taotlemine struktuurifondidest“, Tallinna Ülikool.(2006) (09.05.2015)

⁸Euroopa Liidu struktuuritoetus, „Euroopa Liidu regionaalpoliitika“, <www.struktuurifondid.ee/mis-on-struktuuritoetus> (29.02.2015)

⁹Riigi Infosüsteemi Amet, „Struktuuritoetused“, <www.struktuurifondid.ee/el-toetused-2014-2020> (28.02.2015)

¹⁰Timošova, D., „Eesti väike- ja keskmise suurusega ettevõtete probleemid pangalaenude ja toetusmeetmete kasutamisel“. Ettevõtte finantsjuhtimine: regionaalaspekt. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. (09.05.2015)

Strateegia elluviimiseks koostati sotsiaalmajanduslike partnerite ning Euroopa Komisjoniga koostöös neli rakenduskava:

1. Inimressursi arendamise rakenduskava, mille eestvedajaks on Haridus- ja Teadusministeerium.
2. Haldusvõimekuse arendamine, mille eestvedajaks on Rahandusministeerium.
3. Elukeskkonna arendamise rakenduskava, mille eestvedajaks on Keskkonnaministeerium.
4. Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava, mille eestvedajaks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.¹¹

Kõigi nende nelja rakenduskava eesmärgiks on riigi haldusvõimekuse tõstmine, hariduse ja keskkonnasäästlikkuse arendamine, majanduse ja ettevõtluse arendamine ning parema riigijuhtimise saavutamine.

Inimressursi arendamise rakenduskava, mille maht oli üle 391 miljoni euro, kavandas aastateks 2007–2013 haridus-, teadus- ja arendustegevust, noorsootööd, tööturgu, ettevõtlust ning haldusvõimekuse tõstmist toetavad tegevusi, mis soodustavad liikumist teadmispõhise majanduse ja ühiskonna poole. Tegevusi rahastati Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest.¹²

Inimressursi arendamine tõstab töötajate konkurentsivõimet, samuti panustatakse noorsootöö kvaliteedile. Kuna riigile on inimeste töötus ja mitteaktiivsus kulukas, siis panustatakse ka tööjõuturule ning suurendatakse tööhõivet. Oluline on ka ettevõtetes inimeste teadmised ja oskused ning uute tehnoloogiate tundmine.

Lääne Euroopa riigid on viimastel kümnenditel teinud suuri samme majanduse integreerimises, sealhulgas kapitali ja tööjõu turu avamine ja Euroopa Majanduse- ja rahaliidu (EMU) loomine. 1992 loodud Maastrichti leping kehtestas makromajandusliku lähenemise tegevuskava enne rahaliitu astumist ning Euroopa komisjon on esitanud mitmeid poliitilisi algatusi, mille eesmärgiks on

¹¹Rahandusministeerium, „Euroopa Liidu struktuuritoetused“, <www.fin.ee/euroopa-liidu-struktuuritoetused-2/?highlight=struktuuritoetus> (29.02.2015)

¹²Samas

regionaalmajandusliku ebavõrdsuse vähendamine ja Euroopa Liidu liikmete konkurentsivõime suurendamine.¹³

Euroopa majandus erineb piirkonniti oluliselt tootmises kasutatava tehnoloogia poolest. Uute ja vanade liikmesriikide elanike vahel olevad sissetuleku erinevused näitavad erinevaid mõjusid täistootlusele. Tehnoloogiline ebaühtlus toob kaasa erinevuseid tootmisstruktuuris ning spetsialiseerumise tasemes ja ulatuses Lääne Euroopa ja Ida Euroopa vahel. Vanad Euroopa Liidu liikmed on muutnud oma tootmist rohkem teadmiste põhisemaks. Ettevõtluses kasutatakse rohkem teadlaseid ja insenere ning see on järk-järgult võtnud üle enamuse majandusest. See protsess on kaasa toonud olulised erinevused Euroopa riikide majanduse kogutoodangus ja kasvumäärades.¹⁴

Euroopa Liidu efektiivsemaks toimimiseks on oluline, et liikmesriigid oleksid tootmises kasutatava tehnoloogia ja haldusvõimekuse poolest ühtsel tasemel. See tulemus saavutatakse läbi konvergensti.

Konvergenstiks nimetatakse protsessi, mille käigus erinevate riikide majandused muutuvad üksteisele sarnasemaks. Majanduslik konvergenst on saavutatud juhul, kui kaks või enam majandust on jõudnud sarnase arengu ja rikkuse tasemele.¹⁵

Konvergenst võib toimuda nii majanduse siseselt kui erinevate majanduste vahel. Esimesel juhul on tegemist riigi (regiooni) sisese, indiviidide või majapidamiste vahelise ebavõrdsuse vähendamisega. Teisel juhul ühtlustuvad erinevad majandused omavahel, millega võib kaasneda nii majanduse sisene konvergenst kui divergenst. Kasvumäärade ja tulutasemete konvergenst erinevad vastavalt sellele, kas uuritakse sisekoguprodukt (edaspidi SKP) enda või selle kasvumäära võimaliku ühtlustumise protsessi. Täistootluse konvergensti korral on ühtlustuvaks muutujaks täistootluse tasemed.¹⁶

¹³Borsi, M. T. &Metiu, Norbert. "The evolution of economic convergence in the European Union", Deutsche Bundesbank, p3. (10.04.2015)

¹⁴Borsi, M. T. &Metiu, Norbert. "The evolution of economic convergence in the European Union", Deutsche Bundesbank, p8. (10.04.2015)

¹⁵Sukhodolova, K., „Regionaalsed tuluerisused ja nende muutumine Euroopa Liidu riikide näitel“, bakalaureusetöö, Tartu Ülikooli majandusteaduskond (2014), lk 16. (10.04.2015)

¹⁶Kuusk, A., „Tulutasemete konvergensti analüüs Euroopa Liidu regioonide näitel“, Dissertatsioon, Tartu Ülikooli majandusteaduskond (2014), lk 9-10. (10.04.2015)

Enamasti keskendutakse tulutasemeta konvergenksi alastes uurimustes vähemalt ühe kolmest erinevast konvergenasihüpoteesidest paikapidavuse kontrollimiseks:

1. absoluutse (tingimusteta) konvergenksi hüpotees.
2. tingimusliku konvergenksi hüpotees.
3. klubikonvergenksi hüpotees.

Absoluutse konvergenksi hüpoteesi korral SKP tasemed inimese kohta eri riikides (regioonides) ühtlustuvad pikal perioodil omavahel, olenemata esialgsetest tingimustest. Seega kasvavad vaesemad riigid kiiremini kui rikkamad ning esineb negatiivne seos SKP lähtetasemete ja keskmise kasvumäära vahel vaadeldaval perioodil. Selle hüpoteesi korral lähtutakse eeldusest, et kõik vaadeldavad majandused konvergeeruvad sama tasakaaluseisundi suunas.

Tingimusliku konvergenksi hüpoteesi korral ühtlustuvad SKP tasemed inimese kohta sarnaste struktuursete parameetritega (tehnoloogia, valitsuse poliitika jne) riikides pikal perioodil omavahel, sõltumata lähtetingimustest neis riikides. Seega võib tingimuslik konvergenst esineda ka juhul kui absoluutse konvergenksi hüpotees ei kehti.

Klubikonvergenksi hüpoteesi korral ühtlustuvad SKP tasemed inimese kohta sarnaste struktuursete parameetritega riikides pikal perioodil omavahel, eeldusel, et lähtetingimused (inimkapital, avalik infrastruktuur, SKP, eelistused) neis riikides on sarnased. Seega on klubikonvergenksi korral oluline tähtsus ajalool.¹⁷

Elukeskkonna arendamise rakenduskava hõlmab veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri, säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide, hariduse, tervishoiu ning hoolekande infrastruktuuri arendamist. Rakenduskava alt jagatav umbes 1,4 miljardi euro suurune toetus tuleb Euroopa Regionaalarengu Fondist ja Ühtekuuluvusfondist.¹⁸

Elukeskkonna arendamisega parandatakse keskkonnakaitset ning suureneb valmisolek tegeleda keskkonna katastroofidega (näiteks metsatulekahju). Samuti

¹⁷Kuusk, A., „Tulutasemete konvergenksi analüüs Euroopa Liidu regioonide näitel“, Dissertatsioon, Tartu Ülikooli majandusteaduskond (2014), lk 21-22. (10.04.2015)

¹⁸Rahandusministeerium, „Euroopa Liidu struktuuritoetused“, <www.fin.ee/euroopa-liidu-struktuuritoetused-2/?highlight=struktuuritoetus> (28.02.2015)

parandab elukeskkonna arendamine erivajaduste laste koolide, internaatkoolide ja aktiivravihaiglate infrastruktuuri. Inimesi varustatakse joogiveega ning muudetakse vee kättesaadavust paremaks ning pannakse rõhku saastatud piirkondade puhastamisele.

Majanduskeskkonna arendamine suurendab majanduslikku konkurentsivõimet ja ettevõtete tootlikust. Majandus ja ettevõtted saavad kasu keskkonna parandavatest investeeringutest. Rakenduskava võib tõsta tööjõu tootlikust ning ettevõtete investeeringuid teadusesse ja arendusse.

Eestil on võimalik 2014-2020 Euroopa Liidu eelarveperioodil saada 5,9 miljardit eurot toetust. 4,3 miljardit eurot moodustab sellest toetus Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest.¹⁹

Toetuse suurus sõltub eraldi iga riigi vajadustest ja ka Euroopa Liidu võimalustest. Arvesse võetakse ka varasemate aastate toetuste kasutamise efektiivsus. Sellel põhjusel on olulised ka toetuste tulemuslikkuse ja mõju analüüsid. Nendele analüüsidele saab toetuda, kui on alanud uus toetuste jagamise periood. Kui regioon või liikmesriik on abirahadega oma püstitatud eesmärgid tulemuslikult saavutanud, tähendab see seda, et järgneval abirahade jagamise perioodil on suur tõenäosus sel riigil või regioonil lisatoetust saada.

Tulemuslikkus on millegi sooritamise, toimimise vms seisund, mis on eelnevalt sõnastatud ja kokku lepitud kindla ajaperioodi järel ning mida saab tõendada peale ajaperioodi möödumist.

Tulemuslikkuse mõõtmise indikaatoreid on palju erinevaid ning tulemuslikkust on mõõdetud tehnoloogia parema kasutamise, suurema tootlikkuse, ettevõtte ellujäämise tõenäosuse ning töökohtade loomisega²⁰

Toetuste tulemuslikkuse mõõtmisel võib tuua välja kaks erinevat lähenemisi:

¹⁹Girma, S., Görg, H., Strobl, E. "Government Grants, Plant Survival and Employment Growth: A Micro- Econometric Analysis", Discussion Paper No. 838. (09.05.2015)

²⁰Riigi Infosüsteemi Amet, „Struktuuritoetused“, <www.struktuurifondid.ee/el-toetused-2014-2020> (28.02.2015)

1. Lisandunud väärtuse kontseptsioon, mille puhul hinnatakse tulemuslikkuse kasvumäära vastavalt sellele, milline on erinevus algseisundiga või võetakse mõni muu sarnane organisatsioon kõrvale võrdlemiseks.
2. „Parima väärtuse“ kontseptsioon, mille puhul sätestatakse nõ ideaal väärtuse seisund ning hinnatakse tulemuslikkust vastavalt sellele, kui lähedale jõuti ideaalsele väärtusele.²¹

2014-2020 eurotoetuste kasutamine peab panustama Eesti konkurentsivõime kasvu eesmärkide saavutamisse järgnevalt:

1. aastaks 2020 tõsta tootlikkust hõivatu kohta Euroopa Liidu keskmisega võrreldes 80%-ni (aasta 2012 vastav näitaja oli 68,7%).
2. aastaks 2020 tõsta tööhõive määra 20-64 aastaste seas 76%ni (aasta 2012 vastav näitaja oli 71,7%).²²

Kokkuvõtvalt selgus, et struktuuritoetuste näol on tegemist rahalise abiga Euroopa Liidu poolt. Läbi toetuse jagamise loodetakse saavutada liikmesriikide majandusliku võimekuse ühtlustumist ning konkurentsivõime paranemist. Üldjuhul annab iga riik lisaks toetuse summale ka omapoolse finantseeringu, suurendades sellega toetuse mõju. Euroopa Liidu rahalist toetust jagatakse iga periood, võttes arvesse ka seda, kui efektiivselt ja otstarbekalt on eelnevate perioodide toetuseid riigi poolt kasutatud.

1.2 Struktuuritoetuste taotlemine

Struktuuritoetuste taotlemiseks ei piisa pelgalt heast ideest. Oluline on ka taotleja finantsvõimekus, sest üldjuhul saadakse toetus kätte alles peale projekt lõppu. See tähendab seda, et taotleja peab projekti kavandades silmas pidama seda, et kogu projekt tuleb ellu viia oma vahenditest. Kui ettevõttel peaksid sellised vahendid puuduma, on tal võimalus kasutada finantsasutuste poolt pakutavaid teenuseid.

Maaelu arengu toetus jagatakse liikmesriikide vahel objektiivsete kriteeriumide ning samas ka varasemate tulemuste põhjal. Samas võetakse arvesse maaelu arengu

²¹Keller, L., „Eurorahastamise mõju alustavate ettevõtete finantsseisundile“, Lõputöö, Tartu Ülikooli Ettevõtluse osakond(2013), lk 21. (10.04.2015)

²²Samas

eesmärke ja peetakse silmas ühise põllumajanduspoliitika ja liidu eelarve üldist konteksti.²³

Põllumajandussektoris on loodud kriisireserv, mis on ette nähtud abi osutamiseks, kui põllumajanduslikku tootmist või turustamist mõjutavad suured kriisid. Reserv luuakse, vähendades iga aasta alguses otsetoetusi finantsdistsipliini mehhanismiga. Reservi laekunud summa kantakse otse aastaeelarvesse ning kui seda ei kasutata kriisimeetmeteks, makstakse see tagasi otsetoetustena.²⁴

Finantsdistsipliini mehhanism võeti kasutusele aastal 2003 ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) reformi raames. Sellega vähendati lineaarselt põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste summat.²⁵

Üheks esimeseks sammuks projekti ettevalmistamisel on eelarve, s.h omafinantseeringu planeerimine. See etapp on kriitilise tähtsusega, sest eelarvesse planeeritavad summad peavad olema võimalikult reaalsed ja projekti elluviimiseks piisavad. Raamatupidaja või finantsjuht on soovitatav kaasata juba projekti eelarve planeerimisse, sest tema on üldjuhul kursis organisatsiooni finantsaruandluse koostamise, tegevuskulude ning rahavoogudega. Hilisemal projekti elluviimisel ja aruandluse koostamisel on see olulisel kohal. Projekti kulude planeerimisel ja eelarve koostamisel tuleb lähtuda nii vajalikest ressurssidest kui ka olemasolevatest võimalustest.²⁶

Eelarve koostamisel on vaja silmas pidada ka seda, millised on vastava rakendusüksuse nõuded projekti aruandluse osas ning eelarves tuleb kasutada samasugust kululiikide jaotust nagu hilisemas aruandluses. Üldjuhul tuleb rakendusüksusele aruandlusena esitada projekti vahearuanded ning lõpparuanne, mis koosnevad nii sisulisest kui ka finantsaruandest. Aruandluse esitamise sagedus sõltub projekti kestusest ja rahalisest mahust. Eelarve koostamisel tehakse esmalt kindlaks, kui palju ressursse on vaja erinevateks toiminguteks ja ülesannete täitmiseks.

²³Silberg, U., *Euroopa Liidu Rahandus* (Printon Trükikoda AS, 2014), lk 156 (24.02.2015)

²⁴Silberg, U., *Euroopa Liidu Rahandus* (Printon Trükikoda AS, 2014), lk 157 (24.02.2015)

²⁵Silberg, U., *Euroopa Liidu Rahandus* (Printon Trükikoda AS, 2014), lk 4 (24.02.2015)

²⁶BDA Estonia, „Projektide raamatupidamine struktuuritoetuste kasutamisel“, <www.struktuurifondid.ee/public/juhendmaterjalid/raamatupidamise_ksiraamat_FINAL1.pdf> (08.04.2015)

Seejärel jagatakse kulud erinevate kululiikide vahel (vastavalt rakendusüksuse poolt etteantud nõuetele eelarve vormi ja kululiikide osas).²⁷

Projekti eelarve kulud jaotatakse erinevate kululiikide vahel ning esitatakse vahe- ja lõpparuanded. Kindlasti tuleb tähelepanu pöörata sellele, kui palju on omal finantseerimise võimaluse ning kui palju on olemas olevaid ressursse.

Omafinantseering ehk kaasfinantseering on struktuuritoetuste rakendamise kontekstis:

1. Riigieelarve kaudu panustatav Eesti avaliku sektori sihtotstarbeline eraldis, mis võib teatud fondide puhul olla toetuse saamise eeltingimuseks.
2. Toetuse saaja ja/või projekti partneri mõistes nende oma rahalisele panuse projekti elluviimisesse lisanduvad toetused.²⁸
3. Mitterahalised sissemaksed, mis näidatakse projekti eelarves omafinantseeringuna. Mitterahaliste sissemaksete alla kuuluvad vabatahtliku töö, sihtgrupile tasuta ruumide pakkumine või tasuta seadmete, materjalide, vahendite kasutamine.²⁹

Toetuse taotleja peab arvestama meetme tingimustes sätestatud omafinantseeringu ja struktuuritoetuse proportsiooniga. Olemasoleva omafinantseeringu suurus piirab seega ka projekti üldist mahtu ja kulutusi.³⁰

Omafinantseering on ettevõtte või tema partneri rahaline või rahaliselt mõõdetav panus toetuse saamiseks. Ettevõtetest partnerite omafinantseering peab olema õiges summas kajastatud. Omafinantseeringu alla ei loeta allahindluseid.

Finantsvahendite kättesaadavus struktuuritoetuste saamiseks on väga oluline väikeste ja alustatavate ettevõtete puhul. Ettevõtete kasv sõltub suuresti väliste finantsallikate kättesaadavusest.³¹

²⁷Samas

²⁸Laumets, A., „Eestis perioodil 2007-2013 struktuuritoetuste rakendamisel kasutatavad terminid: Eesti-Inglise valiksõnastik“, magistriprojekt, Tartu Ülikooli filosoofiateaduskond (2011), lk 34. välja otsitud 10.04.2015.

²⁹Laumets, A., „Eestis perioodil 2007-2013 struktuuritoetuste rakendamisel kasutatavad terminid: Eesti-Inglise valiksõnastik“, magistriprojekt, Tartu Ülikooli filosoofiateaduskond (2011), lk 41. välja otsitud 10.04.2015.

³⁰BDA Estonia, „Projektide raamatupidamine struktuuritoetuste kasutamisel“, <www.struktuurifondid.ee/public/juhendmaterjalid/raamatupidamise_ksiraamat_FINAL1.pdf> (01.03.2015)

Ettevõtetes muutub pidevalt vajadus finantseeringute järele. See kõik on seotud ettevõtte raha juurdeloomise võimekusest, kasvupotentsiaalset ning riskist, mis tegevusega kaasneb. Seda omakorda mõjutab finantsallikate valimise eelistus ning konkreetsed finantsotsused, mis ettevõttes tehakse.³²

Struktuuritoetus on rahaline abi, mida antakse struktuurifondide ja Ühtekuuluvusfondi vahenditest ja Eesti riigi poolt nende vahendite kaasrahastamiseks eraldatavatest vahenditest. Struktuuritoetustest rahastatavaid kulutusi on enne toetuse laekumist võimalik katta sildfinantseeringuabil.³³

See võib olla vajalik, kui toetus makstakse välja alles pärast projekti kulude tasumist toetuse saajapoolt. Sildifinantseeringuna saab kasutada erinevate finantsinstitutsioonide pakutavaid finantstooteid, riigiasutustel on võimalik sildifinantseeringut taotleda riigieelarvest³⁴

Näiteks, kui toetuse saaja raha laekub alles peale heakskiitu ja kuludokumentide esitamist, siis saab võtta pangast nõu idee teostamiseks raha, mis on projekti katteks ning toetuse laekumisel koheselt tasutakse finantseerijale raha.

2007. aasta riigieelarve seaduse § 14 käsitleb välisabi sildifinantseerimist riigiasutustele. Vabariigi Valitsuse korralduse välisabi sildifinantseerimiseks valmistab ette Rahandusministeerium riigiasutuste põhjendatud taotluste ning taotlusi toetavate dokumentide alusel. Vabariigi Valitsuse nimetatud korraldusega sätestatakse muu hulgas:

1. Piirmäärad.
2. Pildifinantseerimise vahendite tagastamise eest vastutav riigiasutus või muu isik.
3. Tagastamise tähtajad.

³¹Berger, A. & Udell, G. "The economics of small business finance: The roles of private equity and debt markets in the financial growth cycle", *Journal of Banking & Finance*, p613-673. (09.05.2015)

³²Cariola, A., Rocca, M., La Rocca, T. "Capital Structure Decisions During Firm's Life Cycle", *Small Business Economics*, p107-130. (09.05.2015)

³³BDA Estonia, „Projektide raamatupidamine struktuuritoetuste kasutamisel“, <www.struktuurifondid.ee/public/juhendmaterjalid/raamatupidamise_ksiraamat_FINAL1.pdf>välja otsitud 10.04.2015

³⁴Samas

4. Tingimused tähtaegselt tagastamata jäänud vahendite kinnipidamiseks Rahandusministeeriumi poolt vastutava riigiasutuse eelarvelistest vahenditest.

35

Selleks, et panga poolt pakutavat sildfinantseeringut kasutada, peab projekti läbiviija esmalt olema saanud juba nõustuva otsuse toetuse andjalt. Sellegi poolest ei pruugi toetuse taotleja siiski toetust saada (projekti ei viida läbi sihtotstarbeliselt) ning seetõttu on pangalt finantseeringu saamiseks vaja tagatist.

Sildfinantseerimise skeemi eesmärk on võimaldada eelkõige riigiasutustel, kui toetuse saajatel, teha Euroopa Liidu toetusest ja välisabist kaasfinantseeritavate projektide kulutusi enne toetuse laekumist. Selline skeem aitab vältida olukorda, kus riigiasutusel, kui toetuse saajal, puuduvad vahendid maksete teostamiseks ning tulenevalt projekti kulude iseloomust ei saa kasutada ettemaksete võimalust. Samuti võimaldab see ära hoida üheaastase eelarvestamise põhimõttest tingitud kulude taastamise probleemi. Sildfinantseerimise saamiseks esitab toetuse saaja Rahandusministeeriumi Riigikassa osakonnale taotluse, projekti eluea rahavoogude plaani ja kinnituse vastutavalt riigiasutuselt vahendite tagamise kohta juhul, kui vastutav riigiasutus ja taotleja on erinevad asutused.³⁶

Taotlus peab sisaldama:

1. Finantseeringu vajaduse põhjendust.
2. Finantseeritava projekti lühikirjeldust.
3. Taotletavat sildfinantseeringu summat.
4. Raha vajaduse ja tagastamise ajakava.
5. Raha tagastamise eest vastutavat riigiasutust või muud isikut.
6. Viidet välisabi andja rahastamise otsusele.
7. E-riigikassa kontot, kuhu sildfinantseerimise vahendeid soovitakse saada.³⁷

Sildfinantseeringu näol on lihtsustatud kujul tegemist pangalaenuga, mille tagasimakse sooritab projekti lõpus riigiasutus, kellelt ettevõtte toetust taotles.

³⁵Samas

³⁶Samas

³⁷Samas

Riigikassa võib vajadusel küsida täiendavat infot ja dokumente. Korrekse taotluse/dokumentide saamisel valmistab Rahandusministeeriumi Riigikassa osakond ette Vabariigi Valitsuse korralduse välisabi sildfinantseerimiseks. Kuna sildfinantseerimiseks on vaja Vabariigi Valitsuse otsust, tuleb arvestada, et pärast korrektse taotluse esitamist riigikassa osakonnale kulub sildfinantseeringu saamiseks vähemalt üks kalendrikuu. Pärast Vabariigi Valitsuse korralduse jõustumist kannab riigikassa osakond sildfinantseerimise vahendid toetuse saaja e-riigikassa kontole.³⁸

Toetuse saaja teeb seejärel projekti teostamiseks vajalikud kulutused ning esitab neid tõendavad dokumendid raha väljamaksjale. Viimane kontrollib saadud dokumentatsiooni vastavalt välisabi andmise reeglistikule ning algatab makse Euroopa Liidu vahenditest sildfinantseerimise tagastamiseks toetuse saaja e-riigikassa kontole. Kohe pärast nimetatud vahendite laekumist peab toetuse saaja saadud sildfinantseerimisvahendid riigikassale tagastama. Kui vahendeid tähtaegselt ei tagastata, võib Rahandusministeerium need vastutava riigiasutuse eelarvelistest vahenditest kinni pidada. Aasta lõpuks kasutamata sildfinantseering tuleb tagastada riigikassale sama kalendriaasta lõpuks, kuna Valitsuse otsus käsitleb vaid ühe kalendriaasta väljamakseid.³⁹

Selleks, et välisabi sildfinantseerimist saada, peavad olema saadetud dokumendid vormistatud veatult. Vormistusvigadega taotlused lükatakse tagasi.

Projekti rahavoogude planeerimisel tuleb arvestada, et toetuse väljamakseid tehakse üldjuhul proportsionaalselt omafinantseeringuga. See tähendab, et väljamakse taotlustel näidatud kasutatud toetuse protsent kumulatiivse arvestuse alusel ei tohi reeglina ületada taotluse rahuldamise otsuses või selle puudumisel vastava meetme tingimuste määruks kehtestatud toetuse määra. Rahavoogude planeerimisel tuleb kindlasti arvestada ka seda, et toetus makstakse üldjuhul välja alles pärast seda, kui taotleja on kulutused teinud.⁴⁰

Seetõttu on soovitatav projekti eelarvestamise ja rahavoogude planeerimise ning hilisema projekti elluviimise juures pöörata tähelepanu järgmisele küsimustele, mis otseselt mõjutavad projekti rahavoogusid:

³⁸Samas

³⁹Samas

⁴⁰Samas

1. Milliste vahendite arvel katta projekti tegevusi enne toetuse laekumist (kas planeerida finantstoodete kasutamist või piisab omavahendeist), võttes arvesse, et intressikulud ei ole abikõlblikud kulud.
2. Kui tihedalt planeerida väljamaksetaotluste esitamist rakendusüksusele (see mõjutab muude finantseerimisallikate kasutamise vajalikkust ja perioodi pikkust).
3. Maksetähtajad tarnijatele või teenuste osutajatele võiksid olla võimalikult lähedal väljamaksetaotluse esitamise tähtajale.⁴¹

Võib tekkida olukordi, kus ettevõtjad hindavad oma võimeid üle projektide koostamisel ning avastatakse oma viga alles siis, kui projekti tähtaeg hakkab saabuma. See võib kaasa tuua selle, et ettevõtte on investeerinud suure summa projekti aga seoses projekti ebaõnnestunud läbiviimisega ei anta ettevõttele toetust.

Projekti omafinantseeringu osa saab omavahendite puudumisel katta pankade poolt pakutavate finantstoodete abil (näiteks investeerimislaen, liising, faktooring, arvelduskrediit vms).⁴²

Projektitaotlustes on levinumad vead:

1. Küsitakse raha ilma reaalse vajaduseta, ehk enne projekti kirjutamist ei mõelda läbi, kas struktuuritoetus, mida asutakse taotlema, on projekti tegevuste elluviimiseks hädavajalik. Näiteks võib teha küla spordiringi ilma suuremate finantsinvesteeringuteta, staadioni renoveerimiseks on aga lisaraha vaja. Toetust saavad eeskätt projektid, mille puhul on selge, et alternatiivseid rahastusallikaid ei ole või on kõige otstarbekam toetada projekti tegevust just selleks ettenähtud fondist. See tähendab seda, et ebasoodsamas olukorras olevate inimeste toetamist ei finantseerita Euroopa Regionaalarengu Fondi rahadega, vaid Euroopa Sotsiaalfondi vahenditega.
2. Esitatakse halvasti vormistatud ja vigane projektitaotlus, ehk taotluses esineb olulisi kirjavigu või kõik taotluse lahtrid pole täidetud.
3. Tegelik vajadus projekti tegevuste järele on puudulik, mis tähendab seda, et samalaadne tegevus võib olla juba kellegi teise poolt algatatud. Rahastust

⁴¹Samas

⁴²Samas

saavad eelkõige projektid, mille järele on ühiskonnas reaalne vajadus, millel on sotsiaalne mõju ja mille kaudu suudetakse reaalseid tulemusi loota.

4. Määratlemisel võetakse liiga kitsas sihtrühm, või jäetakse see üleüldse määratlemata. Projektitaotluses peab olema määratletud täpne sihtrühm, kellele projekt on suunatud. Sihtrühm peaks olema täpselt mõõdetav, ent samas piisavalt lai, et projektist oleks kasu kogu ühiskonnale tervikuna. Eelistatakse sageli projekte, mille ühiskondlik mõjuulatus on laiem või mille tegevusi saab hiljem laiendada teistele sarnastele sihtrühmadele.⁴³

Projekti taotlustes peab olema selgelt välja toodud, kas realselt on toetust vaja. Samuti peab olema taotlus korralikult vormistatud ja kõik lahtrid täidetud. Projekti toetust jagatakse neile, kelle projekt on ühiskonnas vajalik. Projekti kasulikkus ühiskonnale on siis, kui taotluses on projekti sihtrühm kogu ühiskonnale tervikuna suunatud.

Kokkuvõtvalt selgus, et projekti koostamisel on ettevõttel oluline arvestada enda eelarvega, sest projekt viiakse läbi alguses taotleja enda vahenditest. Toetuse summa makstakse taotlejale alles peale projekti läbiviimist. Samuti peab taotleja lisaks toetuse summale arvestama juurde veel toetuse summaga proportsioonis oleva omafinantseeringu. Omafinantseering tagab suurusepiirangu toetuste summadele. Taotlejal on võimalus kasutada pankade poolt pakutavat sildfinantseerimise teenust, mis tähendab seda, et pank maksab toetuse summa taotlejale koheselt kätte ning projekti lõpus makstakse taotluse summa otse pangale. Taotluste esitamisel tasub kinni pidada ettenähtud vormistusreeglitest ja endale selgeks teha levinuimad vead, sest isegi kui taotlus on iseenesest korrektne aga vormistusvigadega, lükatakse see tagasi.

⁴³Euroopa Liidu struktuuritoetus, „Levinuimad vead projektitaotluses“ (2011), <www.struktuurifondid.ee/levinuimad_vead>, (27.02.2015)

2 STRUKTUURITOETUSED LÄÄNEMAAL

2.1 Toetuste jagamine Läänemaal

Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi PRIA) poolt loodud programm on põhiline meede, mille kaudu on struktuuritoetused jõudnud Läänemaale. Programmi põhimõtteks on tuua otsuste rakendamine ja langetamine kohalikule tasandile. Muudest programmidest erineb ta peamiselt selle poolest, et see toob välja viisid, kuidas täpselt toimida.

PRIA on Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas olev valitsusasutus. PRIA ülesandeks on tegeleda riiklike ja Euroopa Liidu põllumajanduse ja maaelu arenguga seotud toetuste haldamisega. PRIA tegutseb põllumajandusministri poolt kinnitatud määruse alusel ning on põllumajandusministri ees ka aruandekohustuslik.⁴⁴

Töö koostaja analüüsib 2014. aastal PRIA makstud toetuseid Läänemaal. Andmed on saadud PRIA andmebaasist. Analüüsis on kasutatud neid toetuseid, mis on kasutatud Läänemaal. Läänemaa sai kokku toetuseid umbes 14 639 594 eurot. See moodustab umbes 5,6% kogu makstud toetuste summast (maakondade lõikes).

Euroopa Kalandusfond rahastab kalandussektorit ja rannikualade asumeid. Fondi eesmärk on aidata kohaneda sektoris toimivate muutustega ning muutuda majanduslikult paindlikuks ja ökoloogiliselt jätkusuutlikuks. Toetus on saadav kõigile asjaomase tööstusharu sektoritele, milleks on näiteks kalapüük meredel ja siseveekogudel, kala-, karbi- ja veetaimede kasvatus ning kalandustoodete töötlemine ja turustamine.⁴⁵

Tabelist 1 nähtub, et Euroopa Kalandusfond maksis 2014. aastal Läänemaale toetusi 2 377 871 eurot, mis moodustab umbes 10,9% PRIA makstud toetustest 2014. aastal

⁴⁴Bagtoo, T., „Teadmusjuhtimise rakendamisest organisatsioonis uue töötaja tulekul“, Bakalaureusetöö, Tartu Ülikooli sotsiaalteaduskond (2005), lk 29. välja otsitud 10.04.2015.

⁴⁵Euroopa Komisjon, „Euroopa Kalandusfond (EKF) (2007-2013)“ (2014), <ec.europa.eu/fisheries/cfp/eff/index_et.htm>, (27.02.2015)

(maakondade lõikes). Kolmeteistkümnest kategooriast kaheksale ei makstud toetuseid. Näiteks võib üheks põhjuseks olla see, et nendes kaheksas kategoorias ei ole toetustele otstarvet nähtud. Teine variant võib olla see, et toetuste taotlused ei olnud piisavalt põhjendatud. Kõige enam maksis Euroopa Kalandusfond Läänemaale Riigiabi kalapüügi alaliseks lõpetamiseks.

Tabel 1. Euroopa Kalandusfondi makstud toetused (eurodes) Läänemaal 2014. aastal (PRIA statistika, 2014; autori koostatud)

	Läänemaa	Makstud toetused kokku
Riigiabi kalapüügi alaliseks lõpetamiseks	1 237 000	1 995 490
Kalalaevasse tehtavad investeeringud ja selektiivsus	0	667 265
Väikesemahuline rannapüük	61 828	1 016 176
Sotsiaalmajanduslikud meetmed	40 000	40 000
Vesiviljeluse investeeringutoetus	0	776 485
Sisevete kalanduse toetus	0	548 919
Investeeringud töötlemisse ja turustamisse	565 914	1 716 432
Ühistegevused (tootjaorganisatsioonide ühisinvesteeringud)	0	4 448 311
Veeloomastiku ja -taimestiku kaitse ja arendamine	0	165 753
Kalasadamad, lossimiskohad, varjualused	0	3 861 928
Uute turgude arendamine ja reklaamikampaaniad	0	567 169
Katseprojektid	0	17 658
Kalanduspiirkondade säästev areng	473 129	5 945 262
Kokku	2 377 871	21 766 848

Eesti maaelu arengukava (MAK) eesmärk on toetada maaelu arengut viisil, mis täiendab muid Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika vahendeid (näiteks otsetoetused ja turukorralduse abinõud), ühtekuuluvuspoliitikat ja Euroopa Liidu ühist kalanduspoliitikat.⁴⁶

Leader-i puhul on tegemist Euroopa Liidu ühenduse algatusprogrammiga. Leader-i eesmärk on kohaliku maapiirkonna elu edendamine läbi kohaliku tasandi koostöö. Kohalikul tasandil olev koostöö võimaldab paremini ära kasutada maapiirkonna sisemisi arenguvõimalusi.⁴⁷

⁴⁶Põllumajandusministeerium, „Eesti maaelu arengukava (MAK) 2014-2020“, <www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/eesti-maaelu-arengukava-mak-2014-2020>, (28.02.2015)

⁴⁷Põllumajandusministeerium, „Leader“, <www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/maettevotlus-ja-maaelu/leader>, (28.02.2015)

Tabelist 2 nähtub, et toetuseid kokku said I-IV telg 6 495 245 eurot. See moodustab kogu makstud toetuste summast umbes 5,4%. Kõige enam sai toetust II telg, milleks on kesk- ja paikkonna säilitamine ning kõige vähem toetuseid maksti III teljele, mis tegeleb maapiirkondade elukvaliteedi ja maamajanduse mitmekesistamisega. Töö koostaja hinnangul võib II telje enim makstud toetuste summa olla tingitud sellest, et selle teljele suunatavad summad eeldavad maaomanikult vähemalt ühe hektari suuruse maa-ala olemasolu ning kuna Läänemaal on suurel hulgal maaomanikke, võib see kaasa tuua ka suure hulga taotluseid PRIA-lt.

Tabel 2. Maaelu arengukava I-IV telje makstud toetused (eurodes) Läänemaal 2014. aastal (PRIA statistika, 2014; autori koostatud)

I telg (põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõime parandamine)		
	Läänemaa	Makstud toetused kokku
Koolitus ja teavitus-tegevused	11 359	622 127
Noorte põllu-majandustootjate tegevuse alustamine	119 815	4 080 000
Nõuandesüsteemi ja teenuste toetamine	20 492	494 577
Põllumajandusettevõtete ajakohastamine	290 339	11 975 589
Metsade majandusliku väärtuse parandamine ja metsandussaaduste lisandusväärtuse andmine	39 695	3 448 875
Põllumajandustoodete ja mittepuidulise metsasaaduste lisandväärtuse andmine	45 663	6 138 628
Põllumajandus- ja toidusektoris ning metsandussektoris uute toodete töötlemisviiside ja tehnoloogiate arendamine	144 590	1 969 944
Põllu- ja metsamajanduse infrastruktuur	226 279	8 610 655
Tootjarühma loomine ja arendamine	0	786 649
Kokku	898 232	38 127 044
II telg (keskkonna ja paikkonna säilitamine)		
	Läänemaa	Makstud toetused kokku
Ebasoodsamate piirkondade toetus	1 052 517	9 510 000
Natura 2000 toetus põllumajandusmaale	125 004	770 240
Põllumajanduslik keskkonnatoetus	2 942 869	39 854 436
Loomade karjatamise toetus	343 905	4 758 781
Vähetootlikud investeeringud	62 409	471 763
Natura 2000 alal asuva erametsamaa kohta antav toetus	313 450	3 793 566
Kokku	4 840 154	59 158 786
III telg (maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine)		
	Läänemaa	Makstud toetused kokku
Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas	303 661	7 925 626
Külade uuendamine ja arendamine	3 168	514 177

Tabeli 2 jätk.

Kokku	306 829	8 439 803
IV telg (Leader)		
	Läänemaa	Makstud toetused kokku
LEADER meede	450 030	15 012 468
I-IV telg kokku	6 495 245	120 738 101

Otsetoetuste eesmärgiks on tagada põllumajandustootjatele kindel sissetulekutoetus. Selleks, et põllumajandustootjad saaksid kasumit maksimeerida, tuleb tootjatel kiiresti reageerida turusignaalidele, et nende toodangu järele oleks tarbijate seas nõudlust. Lisaks aitavad otsetoetused koos nõuetele vastavuse süsteemiga tagada peamisi avalikke hüvesid säästva põllumajanduse kasutusele võtmisele.⁴⁸

Tabelist 3 nähtub, et kokku sai Läänemaa 112 111 636 eurost 5 209 149 eurot. See moodustab kokku makstud toetustest umbes 4,7%. Suure enamuse otsetoetustest moodustas ühtne pindalatoetus.

Tabel 3. Makstud otsetoetused (eurodes) Läänemaal 2014. aastal (PRIA statistika, 2014; autori koostatud)

	Läänemaa	Makstud toetused kokku
Piima üleminekutoetus	0	37 347
Piimasektori eritoetus	53 208	1 269 844
Põllumajanduskultuuri täiendav otsetoetus	0	1 956
Seakasvatuse eritoetus	0	2 666 289
Veise üleminekutoetus	26	27 594
Ühtne pindalatoetus	5 209 149	108 108 606
Kokku	5 262 383	112 111 636

Riiklik toetus on riigilt antav rahaline abi, mida kaasrahastatakse Euroopa Liidu struktuurifondidest. Riiklik toetus jaguneb Euroopa Liidu toetuseks ja riigieelarveliseks toetuseks. Riigieelarveline toetus kantakse riigikassast koos Euroopa Liidu rahaga otse toetuse saajale.⁴⁹

Tabelist 4 on näha, et kogu makstud toetuste summast moodustasid toetused Läänemaale 0,06%. Ainuke riiklik toetus, mis rahastati, oli kalandustoodete tooja või

⁴⁸Naaris, E., „Eesti põllumajandusettevõtete pankrotistumise tõenäosuse muutus investeeringutoetuse saamise järgselt“, magistritöö, Tartu Ülikooli majandusteaduskond (2014), lk 19. välja otsitud 10.04.2015.

⁴⁹Euroopa Liidu struktuuritoetus, 2011 „Sõnastik“, <www.struktuurifondid.ee/sonastik/>, (28.02.2015)

töötleva koolitustoetus, kuhu maksti 2 116 eurot. Kokku maksti kalandustoodete tootja või töötleva koolitustoetust 2 809 eurot. Läänemaale makstud toetuste summa moodustab kogutoetuste summast 75,3%.

Tabel 4. Makstud riiklikud toetused (eurodes) Läänemaal 2014. aastal (PRIA statistika, 2014; autori koostatud)

	Läänemaa	Makstud toetused kokku
Kalandustoodete tootja või töötleva koolitustoetus	2 116	2 809
Kalandustoodete tootja või töötleva praktikatoetus	0	20 286
Praktikatoetus	0	199 975
Põllumajanduskindlustustoetus	0	9 524
Põllumajandusloomade aretustoetus	0	1 950 000
Põllumajandustootja asendamise toetus	0	500 000
Turuarendustoetus	0	957 049
Kokku	2 116	3 639 643

Euroopa Liidu turukorraldusmeede on puudust kannatavatele isikutele toiduainete tarnimine. Vabatahtliku programmi kaudu on võimalus vähekindlustatud isikutele jagada tasuta sekkumiskokkuostu käigus ostetud põllumajandustooteid või neist valmistatud töödeldud tooteid.

Toiduabis osalemiseks saavad taotlusi esitada heategevusorganisatsioonid, kelle kohta on kanne mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris ning kelle tegevusvaldkond hõlmab heategevust. Toiduprogrammi toetusteks on koolipiimatoetus ning koolipuuvilja- ja köögiviljatoetus (samuti seotud tegevused).⁵⁰

Tabelist 5 nähtub, et toiduprogrammi toetused on mõeldud noorte tervisliku elu propageerimisele. Läänemaale on makstud koolidele puuviljade ja piima jaoks kokku 38 510 eurot, mis moodustab kogu makstud toetuste summast umbes 1,7%. Autori hinnangul võiks koolinoorte toiduprogramm olla tervislikum, mida on võimalik saavutada suunates sinna rohkem struktuuritoetuseid. (Vt tabel 5)

Tabel 5. Makstud toiduprogrammi toetused (eurodes) Läänemaal 2014. aastal (PRIA statistika, 2014; autori koostatud)

	Läänemaa	Makstud toetused kokku
Koolipiimatoetus	26 723	1 571 480

⁵⁰Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet, „Euroopa Liidu toiduprogrammid“ (2008), <www.pria.ee/et/toetused/valdkond/euroopa_liidu_toiduprogrammid/>, (28.02.2015)

Tabeli 5 jätk.

Koolipuuviljatoetus	11 787	682 586
Kokku	38 510	2 254 066

Turukorraldustoetuste maksmise eesmärk on stabiliseerida erinevate põllumajandussaaduste turgusid. Selleks on loodud mitmeid võimalusi – sekkumiskokkuost, eraladustamine, kasutus-, ülekande-, kõrvaldamis-, eksporditoetus jm. Toetusi maksavad PRIA ja Põllumajandusministeerium.⁵¹

Koostatud tabelis nähtub, et turukorralduste toetustest on ainsana saanud struktuuritoetuseid ülekandetoetused, mis moodustasid kokku makstud ülekandetoetustest umbes 34,5%. Mesindusprogrammi ning värsket puu- ja köögivilja teavitusmeetme kategooriad pole toetuseid saanud. (Vt tabel 6)

Tabel 6. Makstud turukorralduse toetused (eurodes) Läänemaal 2014. aastal (PRIA statistika, 2014; autori koostatud)

	Läänemaa	Makstud toetused kokku
Mesindusprogramm	0	151 660
Värsket puu- ja köögivilja teavitusmeetme	0	46 721
Ülekandetoetus	463 469	1 427 728
Kokku	463 469	1 626 109

Kokkuvõtvalt selgus, et PRIA toetustest on Läänemaal makstud Euroopa kalandusfond, maaelu arengukava (I-IV telg), riiklik- ja otsetoetus, toiduprogramm ning turukorraldus. Analüüsist selgus, et kõige rohkem sai toetust maaelu arengukava. See võib tuleneda sellest, et maaelu arengukaval on neli telge, s.t seal on rohkem toetuste kategooriaid, kui teistes programmides. Autori hinnangul võiks toiduprogrammi suunatavad summad olla tunduvalt suuremad, sest see on otseses ühenduses koolilaste tervisega.

2.2 Ettevõtete ettevõtlusolukorra parenemine seoses struktuuritoetuse saamisega

Toetuste jagamisel on oluline projektide kvaliteet ja tasuvus. Projektid peavad olema kasutoovad ning eelkõige tootlikkuse tootmiseks. Toetuste jagamise eesmärk on

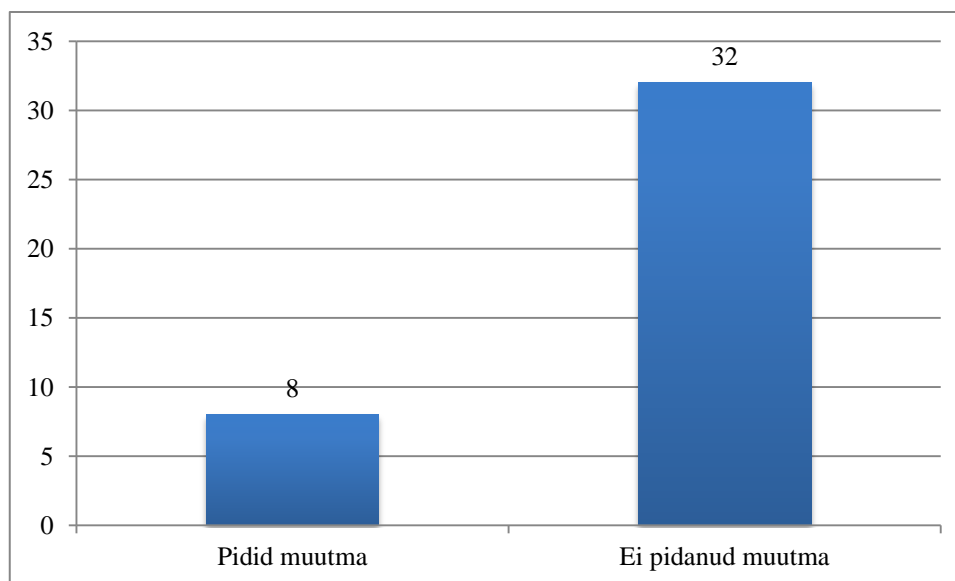
⁵¹Veterinaar- ja Toiduamet, „Tulukorraldused“, <www.vet.agri.ee/?id=279&op=body>, (28.02.2015)

muuta Euroopa Liidu majandust üksteisele sarnasemaks, saades sellega oma majandustegevust parandada (näiteks eksport, müügitulu, töötajad).

Lõputöös teostati toetuste jagamise analüüs, et välja selgitada, milline on olnud Läänemaal toetuste saamise mõjud. Analüüsi teostamiseks viis töö autor läbi küsitluse, milles küsitleti neid ettevõtjaid, kes on saanud Läänemaal toetusi. Tulemuste põhjal saab määrata, mil määral on toetus mõjutanud ettevõtte majandustegevuse edaspidist tegevust.

Lõputöö koostaja viis läbi küsitluse *Google Doc's* kaudu. Küsitlus saadeti ligikaudu 250-le erinevate ettevõtlusvormidega tegelevatele ettevõtjatele. Küsitlusele vastas 40 struktuuritoetuse saajat. Küsitluse vastajateks valiti PRIA andmebaasist 2013. aasta seisuga, sest uuemad andmed puudusid. Küsitluse abil selgitatakse, kuidas pidi toetuse saaja oma tavapärasest majandustegevust muutma, et saada struktuuritoetust ning milline on olnud toetuse mõju toetuse saajale. Lisaks uuriti, kas toetuste mõju on püsima jäänud ja seda, kas projekt oleks viidud ellu ka ilma toetusteta.

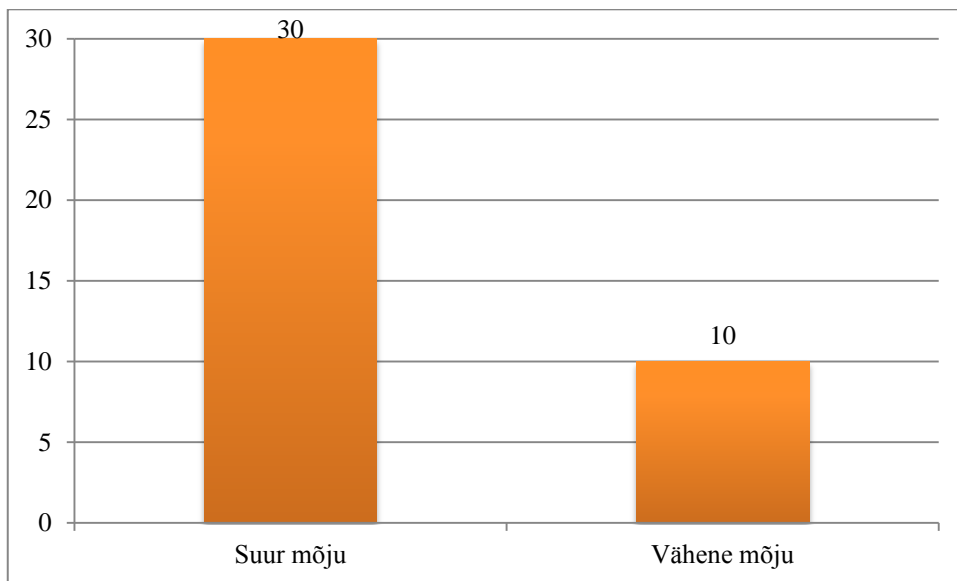
Toetuste saajatele saadetud küsitluses oli esimeseks küsimuseks see, kas ja kuidas pidi toetuse saaja muutma oma tavapärasest majandustegevust, et saada struktuuritoetust. Jooniselt 1 nähtub, et 40-st vastanust ei pidanud 32 oma tavapärasest majandustegevust muutma, mis moodustab vastanute hulgast 80%. Küsitluse vastajatest 8 pidid oma tavapärasest majandustegevust muutma. (Vt joonis 1)

Joonis 1. Majandustegevuse muutmise struktuuritoetuse saamiseks (Autori koostatud küsitluse alusel)

Esimese küsimuse vastustest selgus, et peamised muudatused, mis läbi viidi, olid erinevate keskkonnatingimuste täitmised, paberimajandusega tegelemine, juhatuse noorendamine, naiste osakaalu suurendamine tööliste seas, euronõuetest kinnipidamine, koolitustel osalemine, tegevusala laiendamine ja tähtaegade järgimine. Samuti oli ka toetuse saajaid, kes valisid sobiva toetuse taotlemise lähtuvalt oma ettevõtte majandustulemustest, seetõttu ei tulnud neil muutuseid läbi viia. Enamasti toodi välja, et kõige aeganõudvamaks ja tülikamaks tegevuseks toetuse taotlemisel oli bürokraatiaga tegelemine.

Küsitluse teiseks küsimuseks oli see, milline on olnud toetuste mõju ettevõtte majandustulemustele. Jooniselt 2 nähtub, et 40-st vastanust 30-l on olnud toetustest suur mõju ettevõtte majandustulemustele, mis moodustab 75% vastanute hulgas. Küsitlusest selgus, et 10-l toetuse saajal oli majandustulemustele vähene mõju, see võib olla tingitud sellest, et projekt pole veel lõppenud. (Vt joonis 2)

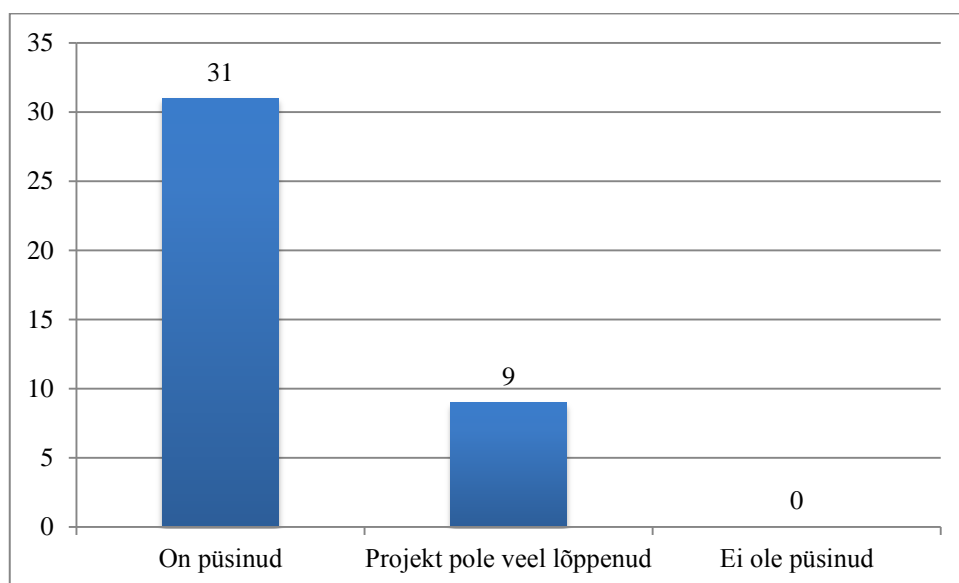

Joonis 2. Struktuuritoetuste mõju ettevõtte majandustegevusele (Autori koostatud küsitluse alusel)

Küsitlusest selgus, et toetuse mõju suur on olnud töötajate arvu ning palga kasvule. Toodi välja ka oluline käibe kasv, turunduse suurendamine ja võimalus investeerida põhivarasse. Samuti oli toetuse saajaid, kes suunasid saadud toetuse investeerimiseks edasi, lootes sellega suurendada tulevikus ettevõtte käivet ja kasumit. Mitme vastaja jaoks oli struktuuritoetus majandustegevuse alustamise eelduseks. Toetuse mõjul ei pea töötajad enam ületunde tegema, kuna sai palgata uusi töötajaid. Väheseks pidasid mõju need vastajad, kes kasutasid saadud eurotoetust töötajate koolituste

läbiviimiseks, mille mõju on raske hinnata. Samuti pole küsitlusele vastanud kohalikud omavalitsused heaolu mõõtnud, seega liigitasid nad mõju pigem vähese alla.

Küsitluse kolmanda küsimusega saadi teada, kas toetuste tulemused ja mõjud on püsinud ka pärast projekti lõppu. Jooniselt 3 nähtub, et u 78% vastanutest on püsinud toetuse tulemused ja mõju pärast projekti lõppu. Toetuste saajatest u 23% vastasid, et projekt pole veel lõppenud ning seetõttu ei oska hinnata toetuste tulemusi ja mõjusid. Huvitav oli see, et vastajate hulgas polnud neid ettevõtjaid, kellel pole toetuste mõju püsinud. (Vt joonis 3)

Joonis 3. Struktuuritoetuste tulemuste ja mõjude püsivus pärast projekti lõppu (Autori koostatud küsitluse alusel)

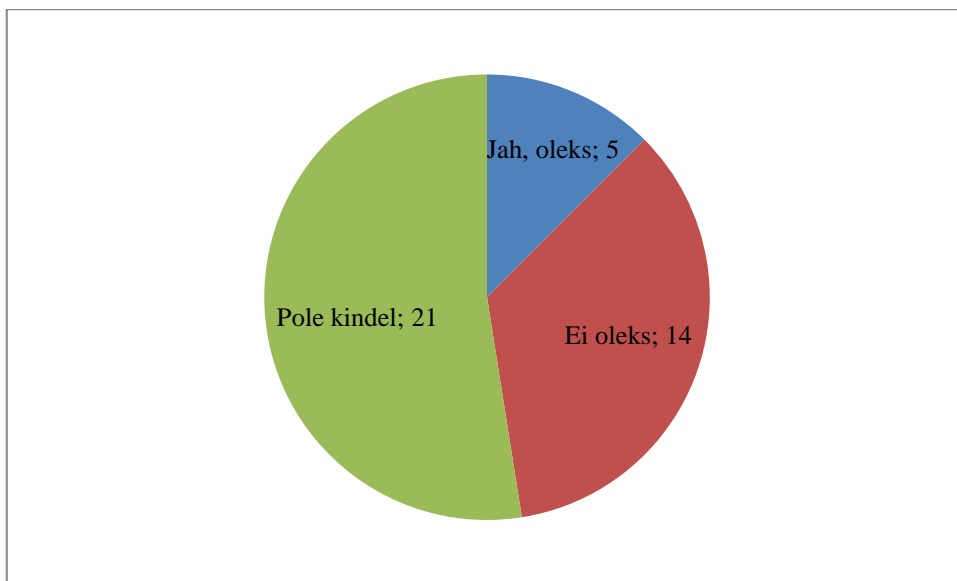
Joonisest 3 saab järeldada, et toetuste taotluste kontroll on efektiivne ja ei lasta läbi taotluseid, milles pole piisavalt selgelt välja toodud tegevuskava ja ideed. Mitmed küsitlusele vastanud ei olnud rahul taotluste koostamisel ette nähtud nõuetega. Leiti, et nõuded on tihtipeale ebarealsed ja ettevõtjavenulikud. Näiteks nõutakse toitlustusasutustes kindlat arvu kraanikausse ja lõikelaudu.

Toetuse saajad tõid välja kaks nõuet, kuidas toetuste saamised on perioodide lõikes kohati vastandlikud:

1. Perioodil 2007-2013 oli keskkonnasõbralikul majandamisel mustkesa keelatud, kui 2014-2020 perioodil on see üks rohestamise tingumusi.

2. Perioodil 2007-2013 ei toetatud investeeringuid teraviljakuivatitesse, kuid perioodil 2014-2020 annab see taotlemisel nõu lisapunkte.

Küsitluses küsiti ka seda, kas ettevõtjad oleksid viinud projekti ellu ka ilma toetuseta. Jooniselt 4 nähtub, et 40-st vastajast 21 pole kindel, kas ilma toetuseta oleksid projekti ellu viinud, mis moodustab üle poolte vastajatest. 14 toetuse saajat ei oleks projekti ellu viinud ilma toetuseta, kuna omafinantseeringust poleks piisavalt vahendeid jätkunud. 5 vastajat oleksid projekti teostanud ka ilma toetuseta. (Vt joonis 4)

Joonis 4. Projekti elluviimine ilma toetuseta (Autori koostatud küsitluse alusel)

Lisaks selgus küsitlusest, et ilma struktuuritoetuseta oleks teostatud projektid ellu viidud oluliselt pikema perioodi jooksul ja osadel juhtudel ka kindlasti väiksemas mahus. Samuti oleks ilma struktuuritoetuseta arendustegevusel läinud oluliselt kallimaks ettevõtte poolt osutatavad teenused, sest kogu lisandunud põhivarakulu oleks tulnud katta omavahendite või laenu arvelt.

Küsitluse lisakommentaaries tõi põllumajandusega tegelev ettevõtja välja, et uues maaelu arengukavas saavad ilma mingisuguste nõueteta kõik taotlejad iga aastastelt 1 250 eurot. Sellisest toetusest ei piisa, et sektorit edasi viia, nimetades seda sotsiaaltoetuseks. Lisaks tõi välja, et väikeste tootjate investeering on sarnane rahakülvamise (raiskamise) meetmele. 15 000 eurot on põllumajanduses liiga väike toetuse maht, et midagi arendada (nt võib selline toetuse maht olla efektiivne mesinduses, sest seal pole kapitali maht niivõrd suur).

Ettevõtja arvates tuleks klassikalise põlluharimise-loomakasvatuse toetuse summa korrutada 10-ga, et oleks toetusel mõju. Suured ettevõtted, kellel ületab käive üle 14 000 euro, saavad toetust kuni 500 000 eurot, kuid seda jätkub vähestele. Keskkonnanõuetele vastavad masinad ja ehitised maksavad iga aastaga rohkem, kuid on kõigile ettevõtjatele sama hinnaga.

Eurotoetust saanute olulised majandustulemused on küsitluse põhjal paranenud. Ettevõtetel on müügitulud suurenenud ning töötajaid juurde palgatud ning valitsusasutused on saanud teoks teha projekte, mis on mõeldud kohaliku elu edendamiseks. Samuti oli ka ettevõtjaid, kellel on toetustest vähene mõju, kuid üldiselt saab täheldada, et struktuuritoetust saanud ettevõtete majandustulemused paranesid.

Taotlust esitades peavad ettevõtjad ettenägelikult oma tegevust analüüsima ning prognoosima projekti kasumlikkust. Sellest võib olla põhjustatud nende paremad tulemused toetust mitte saanud ettevõtjatega võrreldes. Struktuuritoetuste taotlemiseks vajalikud nõuded on kohati sätestatud ebamõistvalt ja mitmeti tõlgendatavalt. Samuti valitseb põllumajandussektoris olukord, kus väikeettevõtted ei saa piisavas ulatuses toetuseid. See on probleemiks, sest põllumajandusmasinad on kallid ning väikepõllupidajate kasum ei ole suure toetuse saamiseks piisavalt suur.

Lähtuvalt läbiviidud analüüsist on töö koostajal järgmised ettepanekud:

1. Struktuuritoetuste rahalist mahtu ettevõtte kohta tuleks tõsta põllumajanduse sektoris.
2. Struktuuritoetuste taotlemisel sätestatud nõuded tuleks muuta üheselt mõistetavaks ning eemaldada mitmeti tõlgendatavad.

Kokkuvõtvalt selgus, et struktuuritoetuste mõju Läänemaal on olnud suur. Peamised muudatused, mis läbi viidi toetuste saamiseks, olid erinevate keskkonnatingimuste täitmised, paberimajandus, juhatuse noorendamine, naiste osakaalu suurendamine tööliste seas, euronõuetest kinnipidamine, koolitustel osalemine, tegevusala laiendamine ja tähtaegade järgimine. Suurim on toetuse mõju olnud töötajate arvu ning palga kasvule. Küsitluste tulemustes toodi välja ka oluline käibe kasv, turunduse suurendamine ja võimalus investeerida põhivarasse. Huvitav on see, et kõigil toetuste saanutel on toetuste mõjud püsima jäänud, mis näitab, et toetuste jagajatel on toimiv süsteem, millega kontrollitakse seda, kas taotlejale antakse toetust või mitte.

KOKKUVÕTE

Euroopa Liidu struktuurifondide toetuste jagamine loob hüvesid suurele osale elanikele. Struktuuritoetuste mõte on tagada tulutasemete ühtlustumine Euroopa Liidus. Euroopa Liidu vahendite haldamiseks on loodud ranged reeglid, et tagada kontroll selle üle, kuidas raha kasutatakse ja et seda tehtaks läbipaistvalt ja vastutustundlikult.

Lõputöö aktuaalsus tuleneb sellest, et kõik uurimistööd, mis hindavad Euroopa Liidu struktuuritoetuste mõju, on olulised. Euroopa Liidu regionaalpoliitika eesmärk on vähendada majanduslikke erinevuseid liikmesriikide ja regioonide vahel. Seetõttu on oluline teada, kas tulutasemete ühtlustamise eesmärk on saavutatud.

Lõputöö on uudne, sest lisaks struktuuritoetuste kasutamise analüüsimisele Läänemaal võetakse vaatluse alla ka meetmed ja programmid, läbi mille struktuuritoetused Läänemaale jõuavad. Lõputöö lisaväärtus tuleneb sellest, et lisaks struktuuritoetuste mõjude analüüsile on vaatluse alla võetud ka vahendid, läbi mille toetused Läänemaale jõudnud on.

Lõputöö probleemiks on see, et struktuuritoetused on ajutise iseloomuga ning üks hetk peab Eesti toetuse saaja staatusest väljuma. Välistoetused on muutunud põhiliseks investeerimisallikaks Eesti eelarves, seega on oluline, et saadud toetuseid kasutataks nõnda, et riik suudaks iseseisvalt edasi tegutseda ja vähendada oma eurorahade sõltuvust. Euroopa Struktuuritoetuste taotlemiseks on vajalik Eesti omafinantseering ning on tähtis, et nende rahade eest ellu viidud projektid oleksid mõistlikud ning tulevikku vaadates ära tasuvad.

Lõputöö eesmärgiks oli välja selgitada struktuuritoetuste jagamist ja kasutamist Läänemaal.

Esimeseks uurimisülesandeks oli anda ülevaade struktuuritoetuste olemusest. Selgus, et struktuuritoetuseid rahastatakse Euroopa Liidu poolt. Nendega tahetakse saavutada

liikmesriikide vahelist konvergensti. Euroopa Liidu rahalist toetust jagatakse iga periood, võttes arvesse ka seda, kui efektiivselt ja otstarbepäraselt on eelnevate perioodide toetuseid riigi poolt kasutatud.

Teiseks uurimisülesandeks oli anda ülevaade struktuuritoetuse taotlemisest. Selgus, et struktuuritoetuste taotlemisel peab taotleja arvestama enda eelarvega, sest projekt viiakse läbi alguses justnimelt taotleja enda vahenditest. Kui eelarve ei võimalda projekti läbiviimist, on finantsasutuste poolt loodud sildfinantseerimise teenus, mis tähendab seda, et pank maksab toetuse summa taotlejale koheselt kätte ning projekti lõpus makstakse toetuse summa tagasi otse pangale.

Kolmandaks uurimisülesandeks oli analüüsida toetuste jagamist Läänemaal. Analüüsis selgus, et PRIA poolt loodud toetuste programmidest maksti 2014 aastal Läänemaale toetuseid Euroopa kalandusfondi, maaelu arengukavasse, riikliku- ja otsetoetusesse, toiduprogrammi ning turukorraldusse. PRIA poolt makstud toetustest maakonna lõikes sai kokku Läänemaa Euroopa kalandusfondist 10,9%, maaelu arengukavast 5,4%, riiklikest toetustest 4,7%, otsetoetustest 75,3%, toidu- programmist 1,7% ning turukorraldusest 34,5%.

Neljandaks uurimisülesandeks oli analüüsida ettevõtete ettevõtlusolukorra parenemist seoses struktuuritoetuse saamisega. Analüüsides selgus, et 80% vastanutest ei pidanud oma tavapärasest majandustegevust muutma peale struktuuritoetuse saamist ning 75% vastanutel on olnud toetuste suur mõju toetuse saaja tegevusele. Ettevõtted said palgad töötajaid juurde ja tõsta palkasid ning lisaks turunduse osakaalu suurendada ning investeerida põhivarasse. 78% vastanutel on toetuse mõju püsinud ka peale projekti lõppu ning ülejäänul 22% vastanutel polnud projekt veel lõppenud. See näitab seda, et struktuuritoetuste mõju on suur. Üle poolte vastanutest pole kindlad, kas ilma toetuseta oleksid projekti ellu viinud, kuna omafinantseeringu vahenditest ei jätku vahendeid. Toetama peaks seega projekte, mis vajavad lisafinantseeringut ja on tegevusaruandes selgelt välja toonud millisel viisil kavatakse lõpptulemuseni jõuda. Töö koostaja hinnangul vajaks suuremaid toetuseid väikeettevõtjad põllumajandussektoris ning tuleks projektitaotluste vorminõudeid muuta üheselt mõistetavamaks.

Lähtuvalt läbiviidud analüüsist on töö koostajal järgmised ettepanekud:

1. Suurendada struktuuritoetuste rahalist mahtu ettevõtte kohta põllumajanduse sektoris. Kallid masinad , ainult suurettevõtted
2. Muuta üheselt mõistetavaks struktuuritoetuste taotlemisel sätestatud nõuded.

Järgmistel uurijatel soovitatakse uurida antud teemat kõigis Eesti maakondades.

SUMMARY

The distribution of European structural assistance creates benefits for most of the residents. The idea of structural benefits is to ensure the convergence of income levels in European Union. There has been made strict rules for managing European Union fundings to ensure that the funding is used transparently and responsibly.

Diploma thesis is written on a title „The distribution and use of structural assistance in Lääne County “. The thesis is written in Estonian and consists of 41 pages. The author has referred to 26 sources, including theoretical literature, legislation and an interview.

The topic is actual because all research that evaluates the influence of structural assistance in Europe is important. The purpose of European regional policy is to reduce economical differences between member states and regions. Therefore it is important to know, if the convergence of income levels is achieve

The purpose of the graduation thesis is to identify the distribution and use of structural assistance in Lääne-County. To reach the aim of the thesis, the following research tasks are established:

1. Providing an overview of the essence of structural assistance.
2. Providing an overview of the essence of applying structural assistance.
3. Analysing the distribution of structural assistance in Lääne-County.
4. Analysing the improvement of business situation with reference to structural assistance.

From analysing the results from the survey, it can be concluded, that the distributed structural assistance has had a big influence in Lääne-County. Companies could hire more workers and raise salaries and also increase their marketing and invest in plant and equipment. Public sector establishments could promote the life quality of the local residents. Proposes are made to make the provisions for applying structural assistance unambiguous and increase the amount of structural assistance in agricultural sector

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

1. Bagtoo, T., „Teadmusjuhtimise rakendamisest organisatsioonis uue töötaja tulekul“, Bakalaureusetöö, Tartu Ülikooli sotsiaalteaduskond (2005), välja otsitud 10.04.2015.
2. BDA Estonia, „Projektide raamatupidamine struktuuritoetuste kasutamisel“, <www.struktuurifondid.ee/public/juhendmaterjalid/raamatupidamise_ksiraamat_FINAL1.pdf>(08.04.2015)
3. Berger, A. & Udell, G. “The economics of small business finance: The roles of private equity and debt markets in the financial growth cycle“, Journal of Banking & Finance. (09.05.2015)
4. Borsi, M. T. & Metiu, Norbert. “The evolution of economic convergence in the European Union“, Deutsche Bundesbank. (09.05.2015)
5. Cariola, A., Rocca, M., La Rocca, T. “Capital Structure Decisions During Firm’s Life Cycle“, Small Business Economics. (09.05.2015)
6. Girma, S., Görg, H., Strobl, E. “Government Grants, Plant Survival and Employment Growth: A Micro- Econometric Analysis“, Discussion Paper No. 838. (09.05.2015)
7. Eesti Maaelu Arengukava 2007–2013 meetme 3.1 rakendusanalüüs „Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas“. Rakendusanalüüs ettevõtjate elujõulisuse ja jätkusuutlikkuse suurendamisest 2007. aastal. Põllumajandusministeeriumi kodulehelt <www.agri.ee>, välja otsitud 10.04.2015.
8. Euroopa Komisjon, „Euroopa Kalandusfond (EKF) (2007-2013)“ (2014), <ec.europa.eu/fisheries/cfp/eff/index_et.htm>, (27.02.2015)
9. Euroopa Liidu leping alates 22.10.1997. <www.riigiteataja.ee/akti/isa/0000/0071/8882/719231.pdf>, välja otsitud 09.04.2015

10. Euroopa Liidu struktuuritoetus, „Euroopa Liidu regionaalpoliitika“, <www.struktuurifondid.ee/mis-on-struktuuritoetus> (29.02.2015)
11. Euroopa Liidu struktuuritoetus, „Levinuimad veed projektitaotluses“ (2011), <www.struktuurifondid.ee/levinuimad_veed>, (27.02.2015)
12. Keller, L., „Eurorahastamise mõju alustavate ettevõtete finantsseisundile“, Lõputöö, Tartu Ülikooli Ettevõtluse osakond(2013), välja otsitud 10.04.2015
13. Kuusk, A., „Tulutasemete konvergentsi analüüs Euroopa Liidu regioonide näitel“, Dissertatsioon, Tartu Ülikooli majandusteaduskond (2014), välja otsitud 10.04.2015
14. Laumets, A., „Eestis perioodil 2007-2013 struktuuritoetuste rakendamisel kasutatavad terminid: Eesti-Inglise valiksõnastik“, magistriprojekt, Tartu Ülikooli filosoofiateaduskond (2011), välja otsitud 10.04.2015.
15. Põllumajandusministeerium, „Eesti maaelu arengukava (MAK) 2014-2020“, <www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/eesti-maaelu-arengukava-mak-2014-2020>, (28.02.2015)
16. Põllumajandusministeerium, „Euroopa Merendus- ja Kalandusfond“, <www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/euroopa-merendus-ja-kalandusfond-emkf-2014-2020> (29.02.2015)
17. Põder, I., „Eesti-saksa Euroopa Liidu struktuurifondide valiksõnastik“, magistriprojekt, Tartu Ülikooli filosoofiateaduskond (2005), välja otsitud 10.04.2015
18. Põllumajandusministeerium, „Leader“, <www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/maaettevotlus-ja-maaelu/leader>, (28.02.2015)
19. Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet, „Euroopa Liidu toiduprogrammid“ (2008), <www.pria.ee/et/toetused/valdkond/euroopa_liidu_toiduprogrammid/>, (28.02.2015)

20. Rahandusministeerium, „Euroopa Liidu struktuuritoetused“, <www.fin.ee/euroopa-liidu-struktuuritoetused-2/?highlight=struktuuritoetus> (29.02.2015)
21. Riigi Infosüsteemi Amet, „Struktuuritoetused“, <www.struktuurifondid.ee/el-toetused-2014-2020> (28.02.2015)
22. Silberg, U., *Euroopa Liidu Rahandus* (Princeton Trükikoda AS, 2014), (24.02.2015)
23. Sukhodolova, K., „Regionaalsed tuluerisused ja nende muutumine Euroopa Liidu riikide näitel“, bakalaureusetöö, Tartu Ülikooli majandusteaduskond (2014), lk 16. välja otsitud 10.04.2015
24. Timošova, D., “Eesti väike- ja keskmise suurusega ettevõtete probleemid pangalaenude ja toetusmeetmete kasutamisel, Ettevõttefinantsjuhtimine: regionaalaspekt“, Tartu Ülikooli Kirjastus.(2006) (09.05.2015)
25. Unt, R., „Finantseerimise taotlemine struktuurifondidest“, Tallinna Ülikool.(2006) (09.05.2015)
26. Veterinaar- ja Toiduamet, „Tulukorraldused“, <www.vet.agri.ee/?id=279&op=body>, (28.02.2015)

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Tabel 1. Euroopa Kalandusfondi makstud toetused (eurodes) Läänemaal 2014. aastal	23
Tabel 2. Maaelu arengukava I-IV telje makstud toetused (eurodes) Läänemaal 2014. aastal	24
Tabel 3. Makstud otsetoetused (eurodes) Läänemaal 2014. aastal	25
Tabel 4. Makstud riiklikud toetused (eurodes) Läänemaal 2014. aastal	26
Tabel 5. Makstud toiduprogrammi toetused (eurodes) Läänemaal 2014. aastal	26
Tabel 6. Makstud turukorralduse toetused (eurodes) Läänemaal 2014. aastal	27
Joonis 1. Majandustegevuse muutmine struktuuritoetuse saamiseks	28
Joonis 2. Struktuuritoetuste mõju ettevõtte majandustegevusele	29
Joonis 3. Struktuuritoetuste tulemuste ja mõjude püsivus pärast projekti lõppu	30
Joonis 4. Projekti elluviimine ilma toetusteta	31

LISA. STRUKTUURITOETUSTE SAAJATE SEAS LÄBI VIIDUD KÜSITLUSE KÜSIMUSED

1. Kas ja kuidas pidite muutma oma tavapärasest majandustegevust, et saada struktuuritoetust?
2. Milline on olnud toetuste mõju ettevõtte majandustulemustele?
3. Kas toetuste tulemused ja mõjud on püsinud ka pärast projekti lõppu?
4. Kas Te oleksite viinud projekti ellu ka ilma toetuseta?
5. Kui Teil on lisakommentaare, võite selle lisada siia.